

Dette eksemplar bedes tilbakelevert Stortingets kontor når saken er behandlet av Stortinget.

Innst. S. B.

Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om forhandlinger med Island om revisjon av den norsk-islandske avtale av 17 september 1932.

(St. meld. nr. 20, 1939.)

Til Stortinget.

Under behandlingen av denne sak er komiteen forsterket med d'herrer Berg fra sjøfarts- og fiskerikomiteen og Bleiklie fra landbrukskomiteen.

Ved Stortingets beslutning av 6 juli 1922 blev tollen på kjøtt i sin almindelighet, deriblandt også saltet islandsk sauekjøtt, forhøiet fra 10 til 25 øre pr. kg.

I den anledning henvendte den islandske regjering sig til den norske regjering, og i 1924 blev det optatt forhandlinger mellem vedkommende norske myndigheter og den islandske minister Sveinn Björnsson. Disse forhandlinger førte til avtalen av april 1924 efter at Stortinget den 14 mars s. å. nedsatte grunntollen for islandsk sauekjøtt til 15 øre pr. kg. mot at det blev gjort visse innrømmelser til de norske fiskeinteresser på Island.

I sammenheng hermed gav Islands representant i skrivelse av 15 april s. å. til statsråd Rye Holmboe et almindelig tilsagn om «at man også i fremtiden vil fortolke og praktisere loven meget velvillig overfor nordmennene».

Dessuten blev fra norsk side uttalt den forutsetning som blev stadfestet av minister Sveinn Björnsson (St. meld. side 1).

Denne avtalen viste sig imidlertid alt fra første stund høist utilfredsstillende for norske fiskeinteresser og medførte stadig klager fra norske interesserte. Den norske regjering gjorde derfor gjentatte forestillinger til de islandske myndigheter, således sommeren 1927 gjennom særlig utsendte representanter.

Da disse forestillinger fremdeles ikke førte til nogen tilfredsstillende ordning efter norsk opfatning, blev avtalen av 1924 opsagt av den norske regjering i 1932 og grunntollen for saltet sauekjøtt forhøiet til 30 øre pr. kg. ved avtalens utløp.

Den islandske regjering svarte med å opsi den gjeldende handels- og sjøfartstraktat med Norge.

Det blev derefter optatt forhandlinger mellem de to land om en endelig ordning av disse spørsmål. Disse forhandlinger blev holdt i Reykjavik i juli/august og i Oslo i september 1932 og førte til avtalen av 17 september 1932 som blev vedtatt av Stortinget 17 februar 1933 og trådte i kraft 13 april s. å. Avtalens norske tekst er inntatt i St. meld. side 13.

Avtalen sikret de norske fiskere som driver sild- og torskefiske utenfor Island vesentlige fordeler sammenlignet med den ordning som gjaldt før avtalen. Det blev skapt klarhet og oppnådd visse innrømmelser i de vanskelige avgiftsspørsmål og skaffet bedre arbeidsvilkår på områder hvor de norske fiskere før var utsatt for vilkårlig behandling, men tross dette var det allikevel forskjellige krav for fiskeriene som ikke blev imøtekommet i avtalen (se St. meld. side 2).

På Island blev avtalen møtt med sterk motstand. Det blev bl. a. sagt at den undergrov fiskeriloven av 1922 i viktige prinsipielle punkter. Avtalen blev derfor bare ratifisert med snaut flertall i Altinget, og misnøien med avtalen har ved flere anledninger kommet til uttrykk fra islandsk hold.

I skrivelse av 6 juli 1935 til generalkonsulatet i Reykjavik foreslog Islands regjering å opta forhandlinger om revisjon av avtalen. Forslaget var dels begrunnet med ønsket om å oppnå bedre muligheter for salg av islandsk sauekjøtt til Norge, dels med ønsket om endringer i avtalens forskrifter vedrørende de norske fiskerier ved Island.

Svaret på den islandske regjerings henvendelse i 1935 om forhandlinger om ny avtale blev dradd i langdrag fra norsk side, og noget offisielt svar blev ikke gitt.

I mai 1936 blev der fremsatt interpellasjon i Altinget om spørsmålet om å opsi handelsavtalen med Norge. Saken fremkalte en len-

gere debatt, men nogen avgjørelse om å opsi avtalen blev ikke tatt.

Spørsmålet om revisjon av avtalen blev i 1938 atter reist fra islandsk side, idet den islandske regjering i en verbalnote fra den danske legasjon i Oslo av 13 juli meddelte, at den mente en revisjon av handelsavtalen av 1932 var nødvendig. Etter dette kunde en ikke la være å etterkomme Islands ønske om slike forhandlinger, og etter at saken var forelagt vedkommende fagdepartementer meddelte Utenriksdepartementet at man var villig til å opta forhandlinger.

Den islandske regjering sa på forespørsel at en fra islandsk side ikke tenkte å ta op til forhandling andre spørsmål enn de som var nevnt i regjeringens skrivelse av 6 juli 1935 til generalkonsulatet i Reykjavik, nemlig avtalens forskrifter om innførsel av saltet sauekjøtt til Norge og om de norske fiskeinteresser ved Island.

Utenriksdepartementet gjorde på sin side i noten av 6 august 1938 til den danske legasjon i Oslo forbehold om adgang til å ta også andre spørsmål vedrørende handels-samkvemmet mellom de to land op til drøftelse under forhandlingene. Ved dette forbehold siktet en hovedsakelig til spørsmålet om en ordning for innførselen av norske varer til Island og betalingen av norske tilgodehavender på Island (St. meld. side 3).

I en note av 12 september 1938 fra den danske legasjon fant den islandske regjering det riktigst for alle tilfelles skyld å gjøre oppmerksom på at den islandske regjering på sin side ikke regnet sig for avskåret fra å omtale saker av kommersiell art som det under forhandlingene måtte vise sig ønskelig å ta op til drøftelse.

Utenriksdepartementet innhentet uttalelser fra Landbruksdepartementet, Handelsdepartementet og Finansdepartementet og fra enkelte næringsorganisasjoner om de spørsmål som en ventet at forhandlingene vilde komme til å gjelde, særlig da om sauekjøttsspørsmålet, fiskespørsmålene og valutaspørsmålet.

Ved kgl. resolusjon 30 september 1938 blev det vedtatt å opta forhandlinger med Island om en revisjon av avtalen av 17 september 1932 (St. meld. side 3).

Forhandlingene blev ført i Oslo i november måned ifjor. Det henvises herom nærmere til St. med. nr. 20, 1939 side 5 o. fig.

Ved forhandlingenes avslutning den 28 november blev det utsendt følgende offisielle meddelse:

«De norsk-islandske forhandlinger som påbegyntes i Oslo 11 ds. blev foreløbig avsluttet 26 ds.

Spørsmålet om forhandlingenes fortsettelse, eventuelt i Reykjavik i begynnelsen av 1939, vil bli avgjort senere. Man er blitt enig om at opsigelsesterminen for avtalen av 1932 utskytes i 3 måneder til 1 mars 1939 med virkning fra 1 juni s. å.

Den nu gjeldende avtale har følgende opsigelsesbestemmelse (art. 18):

«Nærværende overenskomst kan opsies med 6 måneders varsel av hver av de to stater, dog skal opsigelsen fra norsk side ikke kunne finne sted slik at overenskomsten utløper i tiden 1 oktober til utgangen av februar, eller fra Islands side slik at overenskomsten utløper i tiden 1 juni til 30 september.»

Efter det foreliggende vil en mulig opsigelse fra Islands side kunne skje innen 1 mars, men med virkning fra 1 juni. D. v. s. at en opsigelse innen 1 mars i år vil få virkning for fisket vårt ved Island allerede i kommende sesong.

Med hensyn til de spørsmål som forhandlingene har omfattet er det gitt en nærmere redegjørelse i St. med. nr. 19, 1939 side 6 flg.

Fiskerispørsmålene.

De islandske krav gikk her ut på at den nuværende avtales art. 6 om salg av sild i land til salting skulde bortfalle. Videre at de modifikasjoner i den islandske fiskerilov, som avtalen av 1932 hadde medført, bare skulde gjelde sildefiskere. Man påberopte såvel konsekvensene overfor andre land, som misforholdet mellom de gjensidige ytelser i avtalen av 1932. Ytterligere krevet man fra islandsk side en endring i den nuværende avtales artikkel 12.

Hvad angår den norske sildoljefabrikk Ægir på Krossanes fastholdt Island dennes kapasitet for året 1932.

Det foreløbige resultat av forhandlingene er at avtalen av 1932 er undergått visse endringer, men således at dens betydning for de norske fiskeinteresser i viktige henseender synes å være blitt adskilleg mer effektiv.

Således har den norske sildoljefabrikk Ægir fått fordoblet sin døgnkapasitet fra ca. 2000 mål i 1932 til ca. 4000 mål.

Forutsatt at 60 pct. av fabrikkens råstoff fortsatt blir levert av norske fartøier vil dette betinge en leveranse av ca. 162000 hl. i sesongen (formannen, handelsråd Johannessens rapport). Det er videre fra islandsk side gjort tilsagn om, at 60 procents-grensen skal kunne overskrides i den første halvdel av sesongen,

under forutsetning av at overskridelsen kan utjevnes senere i sesongen.

Mens tillatelsen til levering av sild til den norske sildoljefabrikk var betinget av sesongkontrakt, er dette nu frafalt således at det kan leveres fritt til fabrikk av de norske sildefiskefartøier.

Artikkel 6 i den nuværende avtale er erstatet med bestemmelse om de norske sildefiskefartøier tillates å selge i land til islandske sildoljefabrikker 300 og 500 mål fersk fabriksild pr. fartøi henholdsvis for drivgarn og snurpenotfartøier og til islandske saltere 200 tdr. fersk sild pr. fartøi, forsåvidt angår sild til saltere dog kun på betingelse av at vedkommende fartøi ikke leverer sild til saltning på moderskip eller annet fremmed fartøi.

Videre kan bemerkes at retten til omstuvning av lasten i islandsk havn ikke lenger skal være avhengig av at vedkommende fartøi har sesongkontrakt med sildoljefabrikk på Island.

Islandske krav om at den nuværende avtales avgiftsbestemmelser bare skulde omfatte norske sildefiskefartøier synes å være opgitt.

Med hensyn til nødhavnsløp har den islandske delegasjon sagt sig villig til å anbefale at norske fiskefartøier fritas for fyravgift under visse forutsetninger.

Islandsk ønskemål om at betegnelsen «Islandssild» bare skulde forbeholdes den islandske produksjon er avvist fra norsk side.

Sauerkjøttspørsmålet.

Ved avtalen av 1932 blev det truffet en ordning med en fallende innførselskvote av islandsk sauekjøtt til Norge. Kvoten representerte i sesongen 1932—33 13 000 tdr., men skulde reduseres etter en bestemt skala ned til 6 000, som blev nådd sesongåret 1937—38. For de i avtalen fastsatte kvoter gjaldt en grunntoll av 10 øre pr. kg.

Fra islandsk side gjøres det gjeldende at når Island aksepterte den fallende kvote for eksporten av saltet sauekjøtt til Norge, skjedde dette fordi man regnet med at det vilde lykkes å få utført mer frosset kjøtt til Storbritannia.

Imidlertid blev innførselen til dette land etter at avtalen med Norge var undertegnet også undergitt kontingentering.

Men videre hevdes det som en forutsetning fra Islands side — overfor Norge — at de i avtalen av 1932 fastsatte innførselskvoter skulde representere Norges total-innførsel av saltet sauekjøtt. Utviklingen er imidlertid her blitt en annen idet innførselen til Norge av den nevnte artikkel er sterkt øket fra andre land (Argentina).

«Følgen er at den automatisk fallende tollkontingent for islandsk sauekjøtt ikke har medført nogen nedgang i Norges totale innførsel av denne vare siden 1932—33, men bare har betydd en stadig stigende omlegning av innførselen fra den gamle hovedleverandør Island, til en helt ny forretningsforbindelse i denne bransje, Argentina. Det er forståelig at denne utvikling har skapt sterk misnøie på Island.» (St. meld. side 10.)

Under forhandlingene i Oslo fremsatte Island krav om:

1. At innførselstollen på islands sauekjøtt i Norge blir nedsatt til 5 øre pr. kg. i grunntoll og at nuværende tolltillegg og kontrollavgiften ikke blir forhøiet.
2. At det blir tillatt å innføre fra Island i det minste 12 000 tønner saltkjøtt og 300 tonn frosset eller ferskt lamme- eller sauekjøtt.
3. At det blir gjort en avtale til å trygge at innførselen av lamme- og sauekjøtt i Norge kommer de islandske produsenter til gode.

Det islandske hovedkrav knytter sig til en økning av sauekjøttkvoten, idet både kravet om tollsenkning og om adgang til innførsel av et visst kvantum frosset (ferskt) sauekjøtt synes frafalt under forhandlingene.

Den norske delegasjons formann har opplyst at etter de uttalelser som var fremkommet fra de islandske delegerte under forhandlingene og underhånden, kunde en ventelig sikkert regne med at det islandske minimumskrav var 9 000 tønner. Personlig gjorde formannen gjeldende den oppfatning at de protokollerte innrømmelser til de norske fiskeinteresser neppe vilde bli oprettholdt, medmindre sauekjøttkvoten blev forhøiet til minst 8 000 tønner. Det blev enn videre fremholdt at en kvote på 8 000 tønner vilde stå i rimelig forhold til en kvote på vel 100 tonn for Argentina etter innførselen i de senere år fra de to land.

På direkte forespørsel fra den norske delegasjon i det siste forhandlingsmøtet svarte den islandske delegasjon at det er et absolutt vilkår fra Islands side for å gå med på de innrømmelser som Islands delegasjon under forhandlingene har erklært sig villig til å tilråde, og like ens for å oprettholde særinnrømmelsene i den gjeldende avtale, at sauekjøttkvoten blir øket ut over den nu gjeldende årskvote 6 000 tønner.

Den norske delegasjon sa derefter fra om at den norske regjering under disse omstendigheter henstiller at forhandlingene blir utsatt inntil den har kunnet bringe på det rene

Stortingets standpunkt til spørsmålet om en mulig økning i sauekjøttkvoten.

Den islandske delegasjons formann uttalte at denne meddelelsen var et stort vonbrott. Den islandske regjering hadde i sin anmodning om forhandlinger gjort opmerksom på at de måtte omfatte revisjon både av den gjeldende fiskeavtale og av forskriftene om sauekjøttinnførselen i Norge. Under forhandlingene som nu har pågått i vel to uker, hadde delegasjonen gjentatte ganger understreket dette og blandt annet krevet avgjørelse i sauekjøttspørsmålet før en holdt frem med drøftningen om fiskespørsmålene. Delegasjonen mente derfor at den hadde hatt grunn til å gå ut fra at også sauekjøttspørsmålet vilde bli løst nu. Bare under den forutsetningen hadde delegasjonen gått med på å tilråde innrømmelser i fiskespørsmålene. Han gjorde samtidig opmerksom på at sauekjøttspørsmålet omfattet 3 ønsker fra Islands side: I) tollnedslag, II) kvoteøkning, III) regulering til trygging av markedet. Man måtte derfor fra islandsk side stå helt fritt i fiskespørsmålene under eventuelt fortsettelse av forhandlingene.

Departementet redegjør i St. meld. nr. 20 for den situasjon som har utviklet sig med hensyn til innførselen av saltet sauekjøtt, og mener at man må gå til en almen innførselsregulering. Departementet mener at forhandlerne overfor Island må ha fullmakt til av hensyn til fiskeriinteressene, som vil bli skadelidende hvis en avtale med Island ikke kommer istand, å tøie sig så langt som op til 8 000 tønner. Ved en almen regulering av innførselen blir det allikevel mulig å holde innførselen av saltet sauekjøtt en god mon lavere enn den har vært de siste år.

Departementet går ut fra at det kan gjenoptas forhandlinger på dette grunnlaget dersom Stortinget ikke gjør noget vedtak i motsatt leid.

Komiteen har drøftet de foreliggende spørsmål og er enig med departementet i at det er betenkelig av hensyn til den videre utvikling av vårt lands kjøttproduksjon å gå til en økning av sauekjøttkvoten for Island. Men flertallet, alle uten Trædal, er kommet til den slutning at slik som saken ligger an og av hensyn til de fiskeriinteresser det her gjelder, bør forhandlingene med Island fortsettes.

Komiteens medlem Trædal må sterkt streke under at det har vore alt for liten tid til å sette seg inn i og vurdere ømse sider ved denne vanskelege saka.

Kor mykje ein vil vinne for fiskeriene ved ny avtale er noko på det uvisse.

Derimot er det vel heilt klart å avtale fast auka kjøttkvote ikkje er i samsvar med arbeidet for å ta landet vårt i bruk på eit område der vi har sers gode naturlege vilkår for å auke produksjonen.

Som saka står vågar ikkje eg å bryte den lina som avtala av 1932 i så måte syner og held meg retten åpen til å koma med framlegg i Stortinget i samsvar med dette synet.

Under henvisning til det som foran er anført og til St. meld. nr. 20, 1939 innstiller komiteen til Stortinget å fatte følgende

beslutning:

I.

Stortinget samtykker i at de påbegynte forhandlinger med Island om revisjon av den norsk-islandske avtale av 17 september 1932 fortsettes.

II.

St. meld. nr. 20, 1939 vedlegges protokollen.

Oslo i utenriks- og konstitusjonskomiteen
4 februar 1939.

Sverre Støstad,
fung. formann og ordfører.

T. Anderssen-Rysst,
sekretær.